

No5(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 556 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodistining boshqaruv funksiyalari.....	10
Qarshibayeva Dilfuza Xidirbayevna	
Texnologik mashinalar va jihozlar ta'lim yo'nalishi talabalarida kasbiy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik qonuniyatlari va metodologik tizimini ishlab chiqish	15
Elmanov Abbas Begmat o'g'li, Mirzaumidov Asilbek Shuxratjonovich	
Katta yoshdagi guruh bolalarida o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishda o'yinning roli	19
Ergasheva Farangiz Umidjon qizi, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	23
Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	28
Gulmira Jumanova	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	33
Erboyev Suxrob Abdulalomovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar va ularda hissiy-irodaning shakllanishi	37
Davlatova Zebo Haydarovna	
Zamonaviy oilada avlodlararo munosabatlarning pedagogik-psixologik xususiyatlari	40
Ochilova Farida Baxriddinovna	
Maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirish metodlari	44
Qo'chqarova Oysha Oltibayevna	
Buyuk allomalar merosidan foydalanishning metodik holati va mavjud muammolari.....	48
Sevara Mamatkarimova	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	53
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li	
Использование современных инновационных методов в процессе обучения русскому языку в иноязычных группах высшего образовательного учреждения.....	56
Курбанова Шаира Исмаиловна	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ...	60
Kushakova Gulnora Egamkulovna, Muhammadiyeva Shaxzoda Sunnatilla qizi	
Boshlang'ich sinflarda musiqa mashg'ulotlari orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodlari	63
Muminova Feruza Farxodovna	
Alisher Navoiy merosining yoshlar ma'naviy-estetik tarbiyasidagi ahamiyati	70
Qayumxo'jayev Botirxo'ja Ikromxo'ja o'g'li	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida amaliy topshiriqlar orqali tayanch kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	74
Saidova Dilnoza Maripovna	
К вопросу о классификации современной антиутопии.....	78
Дмитрий Валерьевич Пупонин	
Когнитивная гибкость как фактор психологического благополучия старшеклассников в период адаптации к новым образовательным требованиям	82
Мукинова Динора Азаматовна	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilida ta'lim beruvchi professor-o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini baholash: xalqaro tajribalar qiyosiy tahlili va O'zbekiston amaliyoti	87
Baxtiyarova Muniba Ne'matjon qizi	
Valeologik tarbiya asosida maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tayyorlashda innovatsion va raqamli yondashuvlar	92
Berkinova Charos Islomovna	
Grammatik tushunchalarni o'rgatish metodikasi.....	96
N. R. Masharipova	

Umumiy o'rta ta'lim tizimini takomillashtirish va o'quvchilar bilimini baholashda xorijiy tajribalardan foydalanish finlyandiya ta'lim tizimi misolida.....	99
<i>Obidova Muqaddas Ro'ziqulovna</i>	
The Difference Between Androgogy and Pedagogy.....	106
<i>Pardayeva Aziza Rahmatilloevna</i>	
Elektr mashinalari fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalari.....	110
<i>Shodiyeva Nozina Shuxrat qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida direktor o'rinbosarlarining aksiologik yondashuv asosida boshqaruv funksiyalari va vakolatlari hamda maktablarda ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish yo'llari.....	113
<i>Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li</i>	
Ispan tili darslarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish usullari	119
<i>Tursunqulov Sanjar Dilmurod o'g'li, Shukurullayeva Feruza Dilmurodovna</i>	
Surxondaryo viloyatida yetishtiriladigan ingichka tolali paxta navlarining qo'llanilishi	124
<i>Ubaydullayeva Komila Bozor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda empatiya hissini shakllantirishning nazariy asosi	127
<i>Xolmirzayeva Gulbahor Bahodirovna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	130
<i>Raximova Dilshoda Xoliqberdiyevna</i>	
Bo'lajak sport murabbiylarida kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish mexanizmlari	134
<i>Sherzod Shuxratovich Boboyorov</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalar sportini rivojlantirishning iqtisodiy va tashkiliy mexanizmlari.....	138
<i>Sangirov Nuriddin Iriskulovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning integrativ modeli	142
<i>Rasulova Umida Bahodir qizi</i>	
Yashil pedagogikaning konseptual modeli va tamoyillari.....	146
<i>Raxmatova Dilnoza Abdurashidovna</i>	
Ta'lim jarayoni ishtirokchilarida emotsional barqarorlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari ..	149
<i>Boymatova Munavvar Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda zamonaviy raqamli platformalardan foydalanish samaradorligi.....	152
<i>Lukmonova Salomat Gafurovna</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimining shakl, metod va vositalari	157
<i>Farmonova Madina Bahriddin qizi</i>	
Innovatsion boshqaruv tizimlarida qaror qabul qilish va kommunikatsiya samaradorligi	161
<i>Sotvoldiyeva Xurliqo G'ayratjon qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning media savodxonligini shakllantirish metodikasi.....	167
<i>Choriyeva Xurmo Panji qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim mutaxassisleri malakasini oshirish tizimining zamonaviy tendensiyalari va raqamlashtirish jarayonlarining pedagogik ahamiyati.....	172
<i>Qosimova Sh. N., Dusmaxamedov A. A.</i>	
Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida).....	177
<i>Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi</i>	
STEAM loyihalar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy va tanqidiy tafakkurni shakllantirish	181
<i>Mirjamolova Moxira Abdugaffor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik ahamiyati va metodik asoslari.....	188
<i>Axmad Bolqiyev</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini xalqaro baholash dasturlari asosida baholashning pedagogik asoslari.....	191
<i>Shavqiddin Burxonov</i>	
Boshlang'ich ta'limda liderlik va pedagogik menejment muammolari.....	194
<i>Pardaboyev Doston</i>	

Raqamli ta'lim muhiti: tushunchasi, strukturasi va rivojlanish tendensiyalari.....	197
Kulboyeva Dilnoza Abdug'afurovna	
Особенности применения графических органайзеров на практических занятиях по дисциплине "Практикум литературы народов СНГ".....	199
Татьяна Викторовна Половинкина	
Historical Stages in the Study and Treatment of Scoliosis (Spinal Curvature).....	204
Shermatova Mokhira Baxodir qizi	
Talaba qizlarga badiiy gimnastika cho'qmori yordamida bajariladigan fundamental mashqlarni o'rgatish....	209
Musharafxon Sultanova	
Oliy ta'limda tarbiyaviy ishlarni tashkil etish bo'yicha xalqaro modellarning qiyosiy tahlili.....	213
Ziyotova Madina	
Sport mutaxassislarini tayyorlashda voleybol o'qituvchisining ko'nikmalari va uslubi	216
Turg'unov Baxtiyor O'rolovich	
Matematik masalalarni yechish jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlash va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish	220
Yusupova Latofat Nuriddinovna	
Zamonaviy sharoitda bo'lajak o'qituvchilarda deontologik kompetentlikni rivojlantirishning innovatsion texnologiyalari	228
Nasirova Nigora Baxtiyor qizi	
Paraengil atletika mashg'ulotlarida individual yondashuvning ahamiyati	233
Abduxoliqova Shoiraxon Akramjon qizi	
Biologiya fanini o'qitishda xalq pedagogikasi elementlaridan foydalanish orqali ekologik madaniyatni rivojlantirish	239
Baxrombekova Sojidxon Sherzodjon qizi	
Maktab texnologik ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: o'rta muddatli istiqbollar (2027–2031)	245
Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna, Tursunov Sherzod Ziyat o'g'li, Ismatullayev Javohir Ubaydulla o'g'li	
Axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali jismoniy tarbiya va sport tizimini boshqarish samaradorligini oshirish	251
Eryigitov Dilshod Xolboyevich	
Enhancing Speaking Skills Productively in English	255
J. M. Fayzullayev, G. R. Elmonova	
Nutqida nuqsoni bo'lgan katta guruh bolalari bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	259
Jumanova Iroda Nomozovna, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich	
2–3 yoshli bolalarning maktabgacha ta'lim tashkilotiga ijtimoiy moslashuvi: nazariy va empirik tahlil	263
Klicheva Dilnoza Zulfon qizi	
Inson–texnika tizimida ta'lim olayotgan talabalarda iste'dod namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	267
Kuvandikova Gulnora Gulamovna	
Bo'lajak pedagoglarning mutaxassis sifatida shakllanishida xavotirlanish holatining namoyon bo'lishi	270
Nuriddinov Rasuljon Samitjon o'g'li	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktabga tayyorlashda zamonaviy psixologik-pedagogik yondashuv.....	274
Nuriddinova Maysara Ikramovna, Kodirova Albina Faridovna	
Talabalarda qaror qabul qilishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	279
Rajabova Go'zal Zarifovna	
Musobaqa oldi psixologik tayyorgarlikning tezkorlikka ta'siri.....	283
Sitora Elova Axmatkulovna	
Pediatrriya ta'limida sun'iy intellekt – talaba uchun virtual assistent.....	287
Umarkulov Muhtorali Islomkulovich	
Bo'lajak jismoniy tarbiya mutaxassislarida jismoniy savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	290
Xakimov Xurshid Nozimovich	
Сущность и виды познавательной активности детей 5–6 лет.....	294
Джамилова Н. Н., Кудратова М. У.	

Uzluksiz ta'lim jarayonida mustaqil fikrlovchi, ijodkor shaxsni tarbiyalashning pedagogik-psixologik masalalari.....	298
Siddiqova Sanobar Xaydarovna	
Ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish, ijodiy faolligini oshirish.....	301
Siddiqova Sanobar Xaydarovna, Qushoqova Guzal	
Badiiy adabiyotda Ibn Sino obrazining yaratilishidagi o'ziga xosliklar	304
Tangirov A. J.	
Ta'lim klasteri asosida zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirishning pedagogik mexanizmlari.....	309
Dilnoza Xushvaktovna Ernazarova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish	313
Payzullaeva Gozal Bayrambayevna	
Bo'lajak tarbiyachilarda pedagogik mas'uliyat ko'nikmasini rivojlantirishning nazariy-amaliy asoslari	317
Maxramova Gulchexra Maxsudbek qizi	
Maxsus ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning pedagogik samaradorligi.....	320
Tashkenbayeva Dilafruz Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy kompetentligini rivojlantirishga qo'yiladigan talablar	325
Xazratkulova Shoir Noraliyevna	
Musiq madaniyati darslarida multimedia vositalarida musiqa o'qituvchisining kompetensiyaviy tayyorgarligi.....	329
Quadratova Elnora Ismatillayevna, Ismailova Sevinch, G'oibnazarov Elmurod	
Boshlang'ich ta'limda nutqiy kompetensiyani rivojlantirishning didaktik modeli	334
Tillaboyeva Havasxon	
Diskursiv yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutq madaniyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	340
Boynazarova Nilufar Tilovmurot qizi	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	346
Muxtashev Axmadxon Olimjon o'g'li	
Umumiy o'rta ta'lim maktab o'quvchilarining intellektual-ijodiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik strategiyalari.....	349
Ergasheva Sitara Baxriddin qizi	
Sinergetik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashni takomillashtirish zarurati va imkoniyatlari.....	353
Xo'shboqova Surayyo Baxtiyor qizi	
Interfaol metodlar asosida o'smirlarda mustaqil tafakkurni rivojlantirish.....	357
Ismoilova Mashxura Mashrabbek qizi	
Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	360
Kuvanakova Guljaxon	
The Role of Autonomous Learning in Developing English Language Proficiency of University Students in Uzbekistan.....	363
Omonova Kamola, Mutabar Zikriddinova	
Maktablarda fasilitator faoliyatini tashkil etish borasida ayrim mulohazalar	366
Qahhorova Marjona Ixtiyor qizi	
Модель и педагогические условия формирования профессиональных компетенций будущих учителей в области информационной безопасности	370
Сагинбаева Кымбат Кенжегалиевна, Нуриддинова Майсара Икрамовна	
Boshlang'ich sinf darslarida kreativ fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish.....	374
Xudoynazarova Muxlisa Bakhadirovna	
Совершенствование методической компетентности будущих учителей начальных классов на основе креативного подхода	377
Дониёрова Лайло Худайбердиевна	
Talabalar guruhida jipslikning shakllanishida liderlikning ta'siri	385
Asrarxanova E. A., Bo'riboyeva Mahliyo Anorboy qizi	

Musiqa to'garaklarida o'quvchilarga cholg'u asboblari ijro etishni o'rgatish uslublari	388
Q. Boboqulov, Jazilov Shuhrat Rustamovich	
Состояние проблемы в практике школ Узбекистана на современном этапе	391
Муминова М. Р.	
Paradigmal yondashuv asosida boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarining tarbiyaviy kompetensiyalarini rivojlantirishning o'rganilganlik darajasi va nazariy asoslari	394
Hayitova Oydiyoy Po'latbekovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxsiy pedagogik kompetensiyani aniqlash metodologiyasi	401
D. O'. Yo'ldosheva, J. A. Jovliyev	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligida aktdan foydalanishning ilmiy asoslari	405
Jo'liboyeva Sevinch Abloqul qizi	
Zamonaviy media matnlarida salbiy his-tuyg'ularni ifodalovchi lisoniy birliklarning qo'llanilishi va ularning kommunikativ-pragmatik funksiyalari	408
Jo'rayeva Nafosatxon Muxsinjon qizi	
Bulutli Web-Gat texnologiyalari muhitida talabalarining fazoviy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish: kvazi-eksperimental tadqiqot natijalari	412
Sangirova Mahfuza Hasanovna	
Hosilaning turli ma'nolari	417
Boqiyev X. X., Hoshimov Muzaffar, Jabborov Muhammadali, Kutliyev Og'abek	
Ko'p o'zgaruvchili funksiyalarning lokal xossalari: barqarorlik va uzluksizlik asoslari	421
Boqiyev X. X., Boyg'uziyeva Shukrona, Amirqulova O'g'iloy, Do'stqulova Charos Bahrom qizi	
Aniq integralning xossalari va uni hisoblash	425
Boqiyev X. X., Sayfullayeva Shabbona, Farhodova Nigina, Alimardonova Nigora	
Ko'p qatlamli neyron tarmoqlarda gradient hisoblash mexanizmi: zanjir qoidasining nazariy va amaliy tahlili	430
Boqiyev X. X., Nuraliyeva Sabrina Shobek qizi, Abdumannonova Jasmina Umarbek qizi, Javliyeva Dilnura Toshpo'lat qizi	
Ko'p o'zgaruvchi uzluksiz funksiyaning lokal xossalari	435
Boqiyev X. X., Ziyatova Gulxayo Mardon qizi, Samatova Sevinch, Muyitdinova Marvarita	
Kelajak texnologik ta'lim o'qituvchisi qanday bo'lishi kerak?	438
Matyakubov Kamaladin Kuronboyevich	
Umumta'lim muassasalarida ta'lim sifatini boshqarish – dolzarb pedagogik muammo sifatida	441
Yakubova Muxtaram Abdumavlyanovna	
O'zbekistonda muzey ta'limining paydo bo'lishi va rivojlanish tendensiyalari	446
Ismailova Dilfuza Usmonqulovna	
Didaktiv o'yinlarning pedagogik mohiyati va nutq–motorik rivojlanishdagi o'rni	450
Mamasharipova Nargizaxon Elmurod qizi	
Формирование интерпретационных навыков учащихся при изучении прозы в. с. маканина в профильной школе	454
Нуржанова Жазира Бахытжановна	
Nutqi to'liq rivojlanmagan maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z boyligini rivojlantirish va shakllantirish shart-sharoitlari	457
Shoaxmedova Surayyo Komilovna	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqson bilan ishlash jarayonida nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'liqligi	462
Achilova Sevara Djasirkulovna	
Kompyuter tarmoqlari bo'yicha kompetentlik yondashuvi va uning pedagogik mohiyati	467
Nabijonov Dilmurodjon Nodirjon o'g'li	
Дидактические игры как средство повышения интереса учащихся к химии	472
Усмонова Дильноза Тулкуновна	
Robototexnika va sun'iy intellekt ta'limining innovatsion rivojlanishdagi o'rni	475
Shukurov Shuhrat Nasimovich	
O'zbek milliy musiqa ijrochiligining tarixiy taraqqiyoti va ta'limiy jarayonlari	481
Tursunov Xusniddin Isomovich	

Taylor formulasi va uning tatbiqlari	486
Boqiyev X. X., Maxmarayimov Javohir, Qurbonov Shaximbek, Raxmonov Og'abek	
Talabalarning axborot-konstruktiv kompetensiyasining loyihalash imkoniyatlari	491
Olamova Mamura Umarovna	
O'quvchilarda ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasi.....	494
Fayziyeva Gulxayo Erkin qizi	
Ta'lim jarayonida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari	498
Allamuratova Xurliman Nurilla qizi	
Sibling maqomining shaxs individual-psixologik xususiyatlari rivojlanishiga ta'siri.....	501
Amirjanova Komola, Narkulova Dilrabo	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyalanuvchilarida kreativ fikrlashni rivojlantirishning mohiyati.....	505
Bo'riyeva Muxlisa, Urinova Rushana	
Darsdan tashqari tadbirlarda o'quvchilarning nutq madaniyatini yuksaltirishning innovatsion usullari.....	508
Daminova Dilbar Melimurodovna	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	513
Boqiyev X. X., Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Akbarov Ulug'bek	
O'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini axborotli matnlar asosida diagnostika va korreksiya qilish metodikasi.....	517
O'smanova Diloromxon Ziyodinovna	
Yuqori sinf o'quvchilarining voleybol mashg'ulot jarayonida asosiy jismoniy sifatlarning rivojlanishi	520
Ro'zmatova Nadejda Akbarali qizi	
Yosh voleybolchilarda jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari.....	524
Sabirova Mohinur Islamovna	
Xalq hunarmandchiligidan mashg'ulotlarni o'tkazish tartibi to'g'risida ayrim fikrlar	530
Umarov Raxim Tojiyevich	
TPACK modeli asosida bo'lajak tarix fani o'qituvchilarining kasbiy-ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirish	533
Ziyoieva Maxfuza Soataliyevna	
Совершенствование техники вращений у юных фигуристок в условиях учебно-тренировочной группы 1–2 года обучения.....	538
Федорова С. В.	
Рефлексив yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik kompetentligini rivojlantirish metodikasi.....	543
Donabayeva Zebuniso Ma'rufjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarishda zamonaviy boshqaruv usullaridan foydalanish	547
Xasanova Shaxnoza Zarifevna	
Geymifikatsiya texnologiyasi asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda oliy ta'limning metodik shart-sharoitlari va pedagogik imkoniyatlari	552
Xaydarova Namunaxon Adhamjonovna	

O'QUVCHILARNING ADABIY-NUTQIY KOMPETENSIYALARINI AXBOROTLI MATNLAR ASOSIDA DIAGNOSTIKA VA KORREKSIYA QILISH METODIKASI

O'smanova Diloromxon Ziyodinovna
Andijon viloyati pedagogik mahorat markazi,
MBMTM kafedrası v. b. dotsenti

ORCID: 0009-0007-7723-3872

Annotatsiya: Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining adabiy-nutqiy kompetensiyalarini axborotli matnlar asosida diagnostika qilish va korreksiya qilishning metodik asoslari yoritilgan. Axborotli matnlarning o'quvchilarning nutqiy faoliyatini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi hamda diagnostik mezonlar va korreksion mashqlar tizimi taklif etiladi.

Kalit so'zlar: adabiy-nutqiy kompetensiya, axborotli matn, diagnostika, korreksiya, o'qish savodxonligi, boshlang'ich ta'lim.

Abstract: The article discusses the methodological foundations of diagnosing and correcting the literary and speech competencies of primary school students based on informational texts. The role of informational texts in developing students' speech activity is analyzed, and a system of diagnostic criteria and corrective exercises is proposed.

Key words: literary and speech competence, informational text, diagnostics, correction, reading literacy, primary education.

Аннотация: В статье рассматриваются методические основы диагностики и коррекции литературно-речевых компетенций учащихся начальной школы на основе информационных текстов. Анализируется роль информационных текстов в развитии речевой деятельности учащихся, а также предлагается система диагностических критериев и корректирующих упражнений.

Ключевые слова: литературно-речевая компетенция, информационный текст, диагностика, коррекция, читательская грамотность, начальное образование.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv asosiy yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Bu yondashuv o'quvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalarini ham rivojlantirishni nazarda tutadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf bosqichida o'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini shakllantirish ularning keyingi ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

O'qish savodxonligi fanida turli matn turlari qo'llaniladi. Shular orasida axborotli matnlar o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish, asosiy g'oyani ajratish, fakt va fikrni farqlash, xulosa chiqarish kabi ko'nikmalarni shakllantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, mazkur matnlar o'quvchilarning nutqiy faoliyatini aniqlash va rivojlantirish uchun samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Biroq ta'lim amaliyotida o'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini aynan axborotli matnlar asosida diagnostika qilish va korreksiya qilish mexanizmlari yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi sababli mazkur tadqiqot ushbu muammoni hal etishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Adabiy-nutqiy kompetensiya va kompetensiyaviy yondashuv masalalari ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan o'rganilgan. Tadqiqotlarda nutqiy faoliyatni rivojlantirish, o'qish savodxonligini shakllantirish hamda matn bilan ishlash metodikasi keng yoritilgan. Shu bilan birga, mavjud ilmiy ishlarda ko'proq badiiy matnlar

asosida nutqni rivojlantirish metodikasi masalalari tadqiq etilgan bo'lib, axborotli matnlar yordamida diagnostika va korreksiya qilishning aniq mexanizmlari yetarli darajada ochib berilmagan. Bu esa ushbu yo'nalishda ilmiy izlanish olib borishni taqozo etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- pedagogik kuzatuv;
- diagnostik topshiriqlar tahlili;
- taqqoslash va umumlashtirish;
- tajriba-sinov ishlari.

Diagnostika jarayonida o'quvchilarning quyidagi ko'rsatkichlari baholandi:

- 1) matn mazmunini tushunish;
- 2) asosiy g'oyani ajratish;
- 3) mantiqiy bog'liqlikni aniqlash;
- 4) lug'at boyligi;
- 5) og'zaki va yozma nutqni ifodalash.

TAHLIL VA NATIJALAR

Axborotli matnlarning didaktik ahamiyati

Axborotli matnlar – bu aniq faktlar, ilmiy ma'lumotlar, hodisalar va tushunchalarni tizimli hamda mantiqiy izchillikda yetkazishga qaratilgan matn turidir. Ular o'quvchilarga atrof-muhit, jamiyat va tabiat haqidagi bilimlarni tushunarli va asoslangan shaklda taqdim etadi. Mazkur matnlar ta'lim jarayonida nafaqat bilim berish vositasi, balki o'quvchilarning fikrlash faoliyatini rivojlantiruvchi muhim didaktik vosita sifatida ham xizmat qiladi. Axborotli matnlarning asosiy xususiyati – ularning obyektivligi, aniqligi va dalillarga asoslanganligidadir. Bunday matnlar orqali o'quvchilar fakt va fikrni farqlashni, muhim ma'lumotlarni ajratib olishni, ularni tahlil qilish va umumlashtirishni o'rganadilar. Natijada o'quvchilarda tahliliy fikrlash, axborotni qayta ishlash ko'nikmalari, sabab-oqibat bog'lanishlarini aniqlash hamda mantiqiy xulosa chiqarish qobiliyatlari shakllanadi. Shuningdek, axborotli matnlar o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishda ham muhim o'rin tutadi. Chunki bunday matnlar bilan ishlash jarayonida o'quvchilar matn mazmunini anglash, asosiy g'oyani aniqlash, matn tarkibidagi ma'lumotlarni tizimlashtirish va ularni amaliy vaziyatlarda qo'llashni o'rganadilar. Bu esa ularning mustaqil o'qish faoliyatini rivojlantiradi.

Badiiy matnlardan farqli ravishda, axborotli matnlar ko'proq hissiy-ta'siriy emas, balki mantiqiy-idrokiy faoliyatga yo'naltirilgan bo'ladi. Agar badiiy matnlar o'quvchining tasavvuri va his-tuyg'ulariga ta'sir etsa, axborotli matnlar uning fikrlash jarayonini faollashtiradi. Shu sababli o'quvchilar bunday matnlar asosida dalillarga tayangan holda xulosa chiqarishga, o'z fikrini asoslab bayon etishga o'rganadilar. Bundan tashqari, axborotli matnlar o'quvchilarning nutqiy faoliyatini rivojlantirishda ham samarali vosita hisoblanadi. Ular matn asosida savollarga javob berish, qisqacha mazmun tuzish, matnni qayta hikoyalash, o'z fikrini yozma va og'zaki tarzda ifodalash orqali adabiy-nutqiy kompetensiyalarni rivojlantiradilar.

Diagnostika mexanizmi

Adabiy-nutqiy kompetensiyani diagnostika qilish o'quvchilarning matn bilan ishlash, uni anglash va nutqiy faoliyatda qo'llash darajasini aniqlashga qaratilgan tizimli jarayon hisoblanadi. Mazkur jarayon o'quvchilarning o'qish savodxonligi, mantiqiy fikrlashi hamda nutqiy ifoda ko'nikmalarini kompleks baholash imkonini beradi. Diagnostika jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish uning samaradorligini oshiradi va o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlashga xizmat qiladi. Adabiy-nutqiy kompetensiyani aniqlash uch asosiy bosqich asosida amalga oshiriladi:

birinchi bosqich – matnni tushunish (reproduktiv daraja), bunda o'quvchining matn mazmunini anglash darajasi aniqlanadi, u matndan aniq faktlar va ma'lumotlarni ajrata olishi hamda savollarga to'g'ri javob bera olishi lozim;

ikkinchi bosqich – tahlil qilish (analitik daraja), bunda o'quvchi matndagi ma'lumotlarni chuqur tahlil qilib, ularni o'zaro bog'laydi, umumlashtiradi va xulosalar chiqaradi;

uchinchi bosqich – nutqiy ifoda (produktiv daraja), bunda o'quvchi o'z fikrini mustaqil ravishda og'zaki va yozma shaklda bayon etadi, matnni qayta hikoyalaydi hamda dalillar asosida munosabat bildiradi.

Diagnostika natijalariga asoslanib, o'quvchilarning aniqlangan nutqiy kamchiliklarini bartaraf etish hamda adabiy-nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish maqsadida tizimli korreksion ishlar olib boriladi. Korreksiya jarayoni individual va differensial yondashuv asosida tashkil etilib, o'quvchilarning bilim darajasi, nutqiy imkoniyatlari va o'zlashtirish xususiyatlarini inobatga olishni talab etadi. Mazkur jarayon quyidagi asosiy yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- individual yondashuv, bunda har bir o'quvchining zaif tomonlari aniqlanib, mos topshiriqlar ishlab chiqiladi;
- bosqichli mashqlar tizimi, bunda mashqlar osondan murakkabga qarab ketma-ketlikda beriladi;
- nutqiy faoliyatni rivojlantirish, bunda o'quvchilar matnni qayta hikoyalash, savollar tuzish va mustaqil fikr bayon etish orqali faoliyatga jalb qilinadi.

Tizimli va maqsadli tashkil etilgan korreksiya mexanizmi o'quvchilarning nutqiy kamchiliklarini bartaraf etish va ularning kompetensiyalarini bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiladi. Diagnostika va korreksiya jarayonlarining o'zaro uzviy bog'liqligi esa ta'lim samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

XULOSA

Tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko'rsatdiki, axborotli matnlar asosida tashkil etilgan diagnostika va korreksiya ishlari o'quvchilarning matnni tushunish darajasini, nutqiy faolligini va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, tizimli yondashuv va bosqichli mashqlar yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi xulosalarga kelindi:

- axborotli matnlar adabiy-nutqiy kompetensiyani rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi;
- diagnostika jarayonini tizimli tashkil etish o'quvchilarning real bilim darajasini aniqlash imkonini beradi;
- korreksion mashqlar o'quvchilarning nutqiy kamchiliklarini bartaraf etishda muhim ahamiyatga ega;
- taklif etilgan metodika boshlang'ich ta'lim amaliyotida qo'llash uchun samarali hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva Q. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Qodirov F. Maktabgacha ta'lim metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Raximova N. Bolalar ijtimoiylashuvi jarayonida tarbiyachining o'rni // TMAJ, 2021.
4. Sharipova M. Maktabgacha ta'limda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish. – Toshkent: Ilm ziyo, 2022.
5. Vygotskiy L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.